

SAHLGRENKA AKADEMIN

Joanna Larsson
Samverkanssamordnare
031-786 34 75
joanna.larsson@gu.se

Socialdepartementet

Synpunkter på remiss (ert dnr. S2020/03569/FS) avseende Strukturförändring och investering i hälso- och sjukvården – lärdomar från exemplet NKS (SOU 2020:15)

Göteborgs universitet har inbjudits att lämna synpunkter på socialdepartementets remiss avseende synpunkter remiss avseende strukturförändring och investering i hälso- och sjukvården – lärdomar från exemplet NKS (SOU 2020:15)

Yttrandet har utarbetats av Henrik Hagberg, prodekan, och Agneta Holmäng, dekan, båda vid Sahlgrenska Akademin i Göteborg. Området för infrastrukturstöd samt Handelshögskolan vid Göteborgs universitet har inga synpunkter utifrån föreslaget yttrande.

Synpunkter

Den kanske viktigaste lärdomen i denna rapport är att man måste utreda förutsättningarna och konsekvenserna för utbildning och forskning i samverkan med akademien i detalj innan man genomför strukturförändringar inom den del av hälso- och sjukvården som har ansvar för forskning och undervisning. Exemplet Nya Karolinska Solna (NKS) och förändringen av hälso- och sjukvårdsstrukturen i Region Stockholm visar på de problem och utmaningar som kan uppstå. NKS är en av de största framtidssatsningarna som någonsin har gjorts i svensk sjukvård och den utan jämförelse dyraste. Investering i byggnation och utrustning för det nya sjukhuset uppgår till 22,8 miljarder kronor.

Den högspecialiserade profilen för vården på NKS påverkade möjligheterna till utbildning och forskning. Verksamheten skulle inriktas på högspecialiserad och specialiserad vård och bassjukvården skulle minska. En minskning av antalet slutenvårdsplatser och utflytt av öppenvårdsbesök från NKS samt introduktion av nya privata aktörer genom vårdval innebär en allvarlig försämring av patientunderlaget för forskning och utbildning. Detta får förstås inte

bara allvarliga konsekvenser för den kliniska forskningen utan påverkar utbildningen av nästa generation vårdpersonal inom alla kategorier. Minskade möjligheter att genomföra väl dimensionerade högkvalitativa kliniska studier hämmar utvecklingen av nya behandlingar och innebär försämrade förutsättningar för näringslivet att genomföra kliniska prövningar. Dessutom innebar omorganisationen inom NKS försämrade förutsättningar för utbildning vid sjukhuset.

Inriktningen för universitetssjukhuset under planeringsfasen var att bedriva omfattande forskning och utbildning av yppersta kvalitet, vilket är en av universitetssjukhusets viktigaste uppgifter. Men man pekade tidigt i utredningen på att all forskning och utbildning varken kan eller bör ske endast vid den fysiska anläggningen "universitetssjukhuset" utan forskare och lärare måste ges tillgång till hela sjukvårdssystemet i en nätverksorganisation.

Konsekvenser för utbildning

Problemet var att samverkansorganisationen mellan Stockholms läns landsting och berörda högskolor och universitet inte funnit förutsättningar för en gemensam strategisk och långsiktig planering. Detta gällde både för grundläggande högskoleutbildning och den kliniska utbildningen. Universiteten och högskolorna gjorde inte tillräckliga konsekvensanalyser av hur förändringar i utbildningsplanering och dimensionering påverkade landstingets verksamheter. Landstinget genomförde i sin tur strukturförändringar i vården som gjort det svårt att upprätthålla kvaliteten på den kliniska utbildningen och få adekvat tillgång till utbildningsplatser. Konsekvensen blev att patienterna inte fanns där studenterna fanns och vice versa.

NKS inriktning mot högspecialiserad vård innebar att grundutbildning av studenter måste ske på flera ställen inom sjukvården där patienter med vanliga folksjukdomar handläggs. Problemet har varit att få till stånd en sådan organisation. Genom bildandet av universitetssjukvårdsenheter (USVE) i hela Stockholm och genom det regionala ALF-avtalet finns för första gången det universitetssjukvårdssystem som återkommande efterfrågats. Samtidigt tycks mycket arbete återstå för att få organisationen på plats liksom former för styrning, uppföljning och utvärdering. Avslutningsvis skriver styrelsen för utbildning att det i dag inte går att identifiera var de bästa förutsättningarna föreligger för att bedriva utbildning eftersom det finns för många frågetecken om hur vårdlandskapet kommer att se ut.

Konsekvenser klinisk forskning

Även klinisk forskning och uppföljning måste ske på olika håll inom sjukvården och även inom den kommunala vården. Konsekvenserna för forskningen skiljer sig åt mellan olika institutioner. De institutioner som påverkas av vårdval, där vård och patienter ska läggas ut på nya, privata aktörer uttrycker oro för hur det kommer fungera i praktiken. Även om deltagande i forskningsprojekt ingår i avtalen för de privata aktörerna så är vare sig omfattning eller kvalitet för deltagandet specificerat. Forskningen är inom flera projekt beroende av infrastruktur som inte finns tillgänglig vid mindre privata enheter. Uppfattningen i dag bland privata aktörer är att ersättningsnivåerna är för låga. Man ser också en risk att forskningen påverkas negativt av att det kan bli svårare för forskare att nå patienter och få tillgång till patientgrupper för forskningsändamål. Primärvårdens framtida roll för utbildning och forskning berörs också och ses som en stor utmaning på lång sikt. När primärvården i

framtiden ska stå för en större andel av den ”vanliga sjukvården” måste nya resurser, inklusive medel till forskning följa med det utökade uppdraget. En väl fungerande samverkansorganisation är avgörande för att säkerställa detta.

Utredningens slutliga bedömning är att det saknas en ”sammanhängande kontroll av hur förutsättningarna för utbildning och forskning kan säkerställas i samband med större strukturförändringar inom hälso- och sjukvården.” Problemet är att verksamheten bedrivs av två olika huvudmän, regionen och universitetet, och där universitetet inte är representerade i tillräckligt hög grad i utvecklingen av universitetssjukvården inklusive den nationella högspecialiserade vården.

I tjänsten

Joanna Larsson

Samverkanssamordnare

Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet